

porodih, — iz sodijskega preiskovanja, in iz ogledovanja klavne živine in mesa po predpisu ces, austrijskih postav. Izpraševanje je bilo, kakor je razlaganje vsih imenovanih nauk po predpisu vis. ministerstva, v domačem slovenskim jeziku. Učenci so bili tudi letos deloma kovači, deloma ne kovači: vsi so se tudi (razun eniga) imenovanih živinozdravniških nauk učili ter so iz njih vpraševani bili. Kovači, ki so bili za pripravne poterjeni, da se jim zamore po ces. postavi pravica kovaškiga mojsterstva podeliti, so prejeli pooblastivno pismo; za živinozdravniške vednosti pa so posebne pričala (svedočbe), kako se je učenec gori omenjenih posamesnih nauk učil, da je v stanu o potrebi pripomočnik pri živinskih boleznih, scer pa tudi zaupljiv živino- in mesogled biti.

Izid letošnjiga šolskiga leta se tedaj očitno razglasí in je bil tale:

Za posebno dobre kovače

so bili kot učenci celiga letošnjiga leta poterjeni:

- Kaučič Lorenc, kovač iz Medvod na Krajskim.
- Gast Jakob, kovač iz Karlovca na Horvaškim.
- Maher Matija, kovač iz Loke (iz posebne lastne pridnosti učenec o drugim letu).
- Tomašič Jožef, kovač iz Vipave, že lani za posebno dobriga kovača poterjen, je po pripomoči ondašnje županije prišel o drugi polovici t. l. sopet v učilnico, se v ozdravljanju bolne živine še bolj izurit; bo tedaj mesca septembra to novo polovico úka djanskiga živinozdravništva končal, izprašan ter pričalo prejel.
- Plahutar France, kovač iz Jesenic, že tudi lani za posebno dobriga kovača poterjen, je tudi iz posebne lastne pridnosti prišel drugo leto v učilnico, je bil pa kmalo v vojaški stan vzeti; tega odkupljen, je sopet pridno obiskal neke mesce učilnico.

Za dobriga kovača spoznan je bil:

Medic Juri, kovač iz Koprivnika poleg Kočevja, ki se je pa le samiga kovaštva o prvi polovici t. l. učil.

V živinozdravniških vednostih

so se letos nar boljši obnesli:

- Amon Jožef (ne kovač) iz Spodnje Pulske na Štajarskim (iz posebne lastne pridnosti, o drugim letu).
- Maher Matija (kovač) iz Loke, (iz posebne lastne pridnosti, o drugim letu).
- Schleimer Janez (kovaški učenec) iz Dolge Vasi na Kočevskim (drugo leto).

Dobro so se obnesli:

- Gast Jakob (kovač) iz Karlovca na Horvaškim.
- Kaučič Lorenc (kovač) iz Medvod.
- Grabrijan Matija (kovač) iz Adlešic (iz lastne pridnosti, o drugim letu).
- Indof Jernej (ne kovač) iz Vač.

Dva učenca sta se srednje obnesla; trije so kmalo o začetku šolo zapustili, zavolj bolezni, eden je bil v vojaški stan vzeti.

Novičar iz slovenskih krajev.

Iz Koroškiga. „Slovenska Bčela“ naznani veselo in imenitno novico: „Društvo za izdajanje in razširjevanje dobrih bukev za Slovence je osnovano“. Povabilo, k temu društvu pristopiti, in postave tega društva, prinesemo u prihodnjem zvezku. Vendar se ne moremo zderžati, že danes razglasiti, kar so presvitli Lavantinski knezoškof, gospod Anton Slomšek, te dni zastran tega društva nekemu gospodu u Celovec pisali. Lepo prosimo, da nam prečastiti gospod tega za zlo ne vzamejo! „Veseli me, pi-

šejo gosp. knezoškof, da društvo, ki sim ga že pred sedmimi leti osnovati mislil, pa ne mogel, se spet izbujati in oživljati vidim. Da pa moje veselje tudi sadja obrodi, podlago in temelj temu društvu s tem podložim, da pet sto rajnišev u bankovcih temu društvu darujem. Kakor hitro društvo u življenje stopi, bodem te svoj dar društvenemu odboru izročil. Zraven pa še tudi obljubim, za društvo delati in ga podpirati, kolikor zamorem“. Raduj s Slovenija mila in slavo poj takemu domorodcu!“

V ravno tem časniku beremo prav vesele reči, kako se je slovenšina na Celovskih šolah letas obnašala. — Ljubljeni šolski svetovavec, g. Rudmaš je, kakor je bilo tudi v „Novicah“ oznanjeno, obljubil darila tistim učencam, kateri na koncu šolskega leta kak lep sostavek v ilirskem jeziku napravijo in kirilico berejo in pišejo. 12 učencov se je za to skušnjo oglasilo; dobro so se obnašali, in rodoljubi daritelj je razdelil 8 daril: dve po 10 gold., tri po 5 gold. in tri po 3 gold. srebra v dvajsetih in lepih mošnjicah.

„Edno dobro uro od Celovca proti severju stoji staroslavna cerkev „Gospa sveta“ (Maria Saal). Niše trideset let, kar je u tej cerkvi se opravljalo vse lépo po slovensko. Alj prisli so gospodi, ki s to slavo u večnost pojdejo, da so si na vso moč prizadjali, svoj vlastni materni jezik preganjati in iztrébíti, nekada sloveći slovenski kraj ponémčiti. U to lépo romarsko cerkov pride nedavno popotni duhovnik iz Sekovske škofije. Slišali smo, da je to bil slavni slovničar in slovničar gospod tehant Murko. U žagredu (sakristii) najde gosp. popotnik farno knjigo za oklice, oznanila itd., ter pisano vse po nemško, ako ravno se pri zgodnej maši po slovensko pridiga in oznanuje. Vzeme na to svinčnik in zapiše u knjigo po slovensko: „Zanaprej slovensko pišite, alj kar niste vredni slovenski kruh jesti“. Želeli bi, da bi bil popotni gospod še več slovenskih far obiskal in ravno te režne in rešne beséde u marsiktere nemške knjige zapisal!“

Iz Celja 16. vel. serpana. Nikjer niste morebiti slovenšina in nemšina u večjim prepiru, kot pri nas štajarskih Slovincih. Nemšina nikakor ne mislipravícám slovenšine odstopiti, ker se je po dolgih letih že močno udomaćila, ker ima množico še čisto u starih časih blodečih srenj, učiteljev in nadzornikov na svoji strani. Slovenšina ima sicer sveto pravo domačije, zakon vlade, in veliko število pogumnih bojevavcov za sebe, pa vse to protivnike malo skerbí; „pomagaj, kar more, da se le namen doseže“, je njih géslo. Te okolnosti so naše iskrene rodoljube primorale od rodoljubnosti ptujcov in tudi domačinov samoto verjeti, kar z vlastnimi očmi vidiyo. Ali nekte re možé so poprej krivo našim protivnikom pristeli, dokler jih niso spoznali, katero krivico pa iz serca radl prekličejo. Taka je bila z g. Hermán-om, našim svetovavcom ljudskih šol, kteriga so naši rodoljubi prezgodej po nemških in slovenskih časopisih za protivnika slovenšine razglasili. Da se mu krivica godí, je on dovelj dokazal, ko je pervokrat Celjske šole obiskal. Na tožbo tukajšnjih učiteljev proti časopisom, kateri jih za protivnike slovenšine razglasujejo, jim podá prelep odgovor: „Jez in vi se naj bolje opravičimo, ako se sami krepko slovenšine poprimemo, in ji v učivnah spodobno mesto odkážemo, ter tako z djanjem svoje protivnike osramotimo“. Jasneje pa se je že njegova ljubezen do slovenšine dokazala o novejših časih, ko je drugokrat prišel Celjske in sosedne ljudske šole obiskat. U večjim društvu nastavi nek večer sledeći govori: „Te dni sim obiskal nekoliko ljudskih šol, u kterih so sami Slovinci. Za naj večji napako u teh in vseh enakih učivnah imam „nemške berila“, ktere so proti vsim pädagogičkim pravilom, proti zdravemu razumu vpeljane. Serce me

je bolelo viditi, koliko zatega časa se tukaj zgubi, kako malo se gleda na imenitni namen ljudskih šol. „Predložil bom — nastavi dalje — visokemu ministerstvu, naj se tem knjigam in temu neumnemu naučevanju berž slovó da“. Več pričajočih se ni moglo s samo slovenšino sprijazniti, in tedaj tudi ne z njegovim govorom — ali slavni svetovavec ostane pri svojem sklepu, Bog daj! na blagor Slovencom. Še mnogo slavnega na blagor Slovencom bi znal navesti, kar sim sam slišal, ako bi se ne bal prečastitiga moža z razglasam osebnih govorov razžaliti. Slava mu!

Iz Dolenske strani. V černe bukve naj se taki zapišejo, kateri se zoper ljudske šole upirajo. Po vikšim ukazu c. k. dež. poglavarstva je zapovedano, da naj se tudi na Krajskim pri vsaki fari, kjer ni kakih posebnih zadržkov, ljudske šole v podučenje mladosti vpelejo. 7. t. m. smo šli v ta namen z g. dekanam S. v. B. in 12. dan t. m. v Št. K., kamor so tudi c. k. komisar, župani s svetovavci in mnogo kmetov prišli. V B. smo še precej dobro opravili, ker ondašnje soseske so dovolile za prihodnjiga učitelja in orglarja 200 gold. letne plače poskerbeti. Hvala jim! Ali vse drugač se je obnašala kmetiška množica v Št. K., razun duhovnov, uradnikov, županov in nekterih svetovavcov, so sploh vsi zoper šolsko napravo in potrebo šole se uperli. Rekli so: da kdor hoče svojiga otroka v šolo dati, naj ga da v mesto*); tisti so malokde pridali, ko so v šolah hodili; na kmetih ni treba šol“ itd. Akoravno smo jim, kolikor se je dalo, na serce govorili, da je poduk o sedanjih časih mladosti sila potreben, da brez vednosti branja in pisanja o sedanjih časih si tudi kmet družih za svoj stan potrebnih in koristnih vednost pridobiti ne zamore, — da ravno v tej fari, ki šteje čez 4000 duš, le malokdo brati in pisati zna, vender nismo clo nič opravili; terdovratni so ostali pri nepotrebi šole. Ali taka terma ne zasluži, v černe bukve zapisana biti?!

Iz Blejskiga jezera. Ravno smo vidili prav lepe čisto nove podobke (pildke) sv. Device Marie na Jezeru z obrazam cerkvice na Jezeru, s starim Blejskim gradom, in mogočnimi gorami, ki ta rajski kraj obdajajo. Gosp. Malner, častivreden domorodec, je imel to dobro misel, po gosp. Goldensteinu ta podobek izrisati dati, ki je v različnih barvah v Pragi natisnjen bil. Velja en podobek mende le 2 kraje.

Iz Ljubljane. God našiga presvitliga cesarja je bil v pondelj z veliko cerkovno slovesnostjo obhajan; g. knezoškof so sv. mašo v stolni cerkvi peli, kjer so se g. deželni poglavar, višji c. k. uradniki, mnogo vojaških častnikov, mestni župan in odborniki in množica družiga pobožniga ljudstva snidili; topovi na gradu so že zjutraj zgodaj naznanili slovesni dan, ki so se tudi ob sv. maši verstili s strelam zunaj cerkve postavljeniga oddelka Ljublj. vojakov. — Grozno mlačno je bilo vdeleženje volivcov 3. razreda pri volitvi 6 novih mestnih odbornikov. Izmed 279 opravičenih volivcov tega razreda jih je pervikrat prišlo le 34, pri drugi ožji volitvi (zato ker so pri prvi le trije odborniki predpisano čezpolovičnico glasov dobili) pa jih je prišlo clo le 18 volivcov! Izvoljeni so bili: g. Eržen, g. Samasa, g. Košir, g. Mühleisen, g. Aichholcer ing. dr. Rudolf (vsi že poprejšni odborniki, tode

večidel iz družih razredov). Žalostno je, da je vdeleženje za žup. volitve tako oterpnelo, da zamore sedaj kdo odbornik biti s kôpo glasov! — Predsednik kmetijske družbe gosp. Terpinč se je te dni v London podal, obertnijsko razstavo ogledat. Marsikaj koristniga nam bo gotovo povedal od kmetijskiga in obertnijskiga orodja, kar bi utegnilo tudi za naše kraje prav biti.

Novičar iz mnogih krajev.

Po novi vravnavi bo vojaška granica podstala ministerstvu vojaštva; cela granica je razdeljena v dve deželni povelništvi; povelništvo za Horvaško-Slavonsko bo stanovalo v Zagrebu, za Banaško-Srbsko pa v Temešvaru; zapovedništvo polka je prva opravna vradija, zapovedništvo deželno je druga, nar višji pa je ministerstvo vojaštva. — Popovodnji poškodovanim soseskam na Tiroljskim so cesar 25,000 gold. podariti dovolili. — Misionarju g. dr. Knobleherju so dovolili cesar dva čolnča za popotovanje po reki Nilu; tudi je dobil sabo iz cesarske Dunajske tiskarnice majhno tiskarnico z afrikanskimi pismenkami. Iz Rima jo je že odrinil. — Iz Prage se piše, da je minister uka velike hvale vredno postavil, po kateri mora vsak otrok 6 let v šolo hoditi; pred 12. letam ne sme noben otrok šole zapustiti. — Poskušnje vozovlakov (lokomotifov) na železnici po visoki gori na Semeringu so se že začele, in nektore so se že dobro skazale; vsak voz mora v stanu biti, nar manj 2500 centov navzgor in navzdol peljati v naglosti poldruge milje o 1 uri. — Sliši se, da bojo nemško-katoljske družtva, ker so državi in véri nevarne, povsod v našim cesarstvu oestro prepovedane. — Medica, za katero se dosihmal še ni davek odrajtoval, pravijo, bo prihodnjič davku podvržena, ker je v nekterih krajih toliko naredijo in tudi na Turško in Rusovsko prodajo, da bi ta davk lahko tretjino davka za žganje vergel. — Strašna huda ura je bila unidan v Debrečinu; 17krat je v mesto trešilo, pogorelo je 6 hiš; da jih ni več, se imajo prebivavci bogoslovcam zahvaliti, ki so že od starih časov s svojo lastno brizgljo nar pridniši gasivci. — Knez Meternich pride to jesen na Dunaj nazaj, kjer misli prav natihama živeti. — Zlo se je jelo govoriti, da bo Turška vlada Košuta 15. kimovca izpustila, ki se bo potem ali na Angleško ali v Ameriko podal; vunder to izpušenje še ni verjetno, ker, če Turki kaj taciga storé, zna tudi Austrijska vlada še več Turčii nevarnih pobegnikov iz Bosnie izpustiti, ki ji znajo še veči nadlego delati, kakor Košut Austrii. — Rimska vlada je poslala kardinala Altieri na Dunaj in v Petrograd, da bi se posvetoval zastran pomirjenja Laške dežele, sicer pa tudi zato, kako bi se zamogel papež z lépo Francozov iz Rima znebiti. — V Melykutu se je hotel nek kmet s tem ob življenje pripraviti, da je veliko krajcarjev požrel; ali zdravnik so ga smerti oteli. To je gotovo prav nova viža: sebe in denar pod zemljo spraviti! — Nek vremsk prerok je prerokoval, da bo ta mesec nar gorkeji mesec celiga leta; do 18. tega mesca, pravi, bo suho in vroče, od 18. do 20. hladno in mokro, od 21. do 24. vroče in jasno, od 25. do 26. vihar in dež, potem pa bo suho in vroče. Bomo vidili: ali ni prerok slame jedel. — Dve sto Čehov, večidel kmetov, je prišlo v Zemun, da bi se na Srbskim naselili. — V Zagrebu je prišla od Vladika Černogorskiga na svetlo žaloigra (tragedia) pod naslovam „Stjepan Mali“. — Na Irskim se je krompirjeva gnjilina nanaglamlamo hudo prikazala.

*) Zastran mestnih šol zamoremo za gotovo povedati, da naš nadzornik ljudskih šol g. dr. Močnik je močno zoper to, da bi se v en klas mestnih ljudskih šol (na priliko v Ljubljani) več kot 80 učencov tlačilo, kar je potrebn vodbi učenika in tudi zdravju učencov nasprot. Čmu taka gnječa v mestni šoli? po deželi pa nobena ali prazna šola? Velike hvale je vredna ta misel; naj bi se tudi izpeljala! Vred.